

פרפראות פאר

בחורי ישראל שיתנו ריח טוב עליהם להיזהר מחזיר מיער

עמוד י'

עמוד א מפתח ענינים פרשת ראה תש"פ

עמוד ז

בירור בענין אין מזל לישראל ובני חיי ומזוני
במזל תליא

לא שכיח שישתנה המזל

עמוד ח

אין מזל לישראל ע"ד האבן עזרא והר"ן

עמוד ט

כיצד מברכין ברכת מזל טוב הרי המזל אינו
משתנה

ביאור הענין כי לכל אדם שתי סוגי מזל יש

עמוד י

ביאור נוסף בברכת מזל טוב

בחורי ישראל שיתנו ריח טוב עליהם להיזהר
מחזיר מיער

אדם עץ השדה גם המשובח שבעצי השדה
נגרר ע"י השטן לאשפות

עמוד יא

המתחבר לרע הופך לרע

עמוד יב

כל אדם עושה כמעשה חבירו ולכן כשתשאל
על אדם שאל מי הוא רעהו

עמוד ב

את הברכה מכוון למדה טובה מרובה

ממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה

עמוד ג

בברכה אמר הכתוב אם לא אפתח ובקללה
אמרהכתוב הלשון נפתחו

מעשה בריש לקיש שרדף אחרי הגזלנים

עניותו של ר' יוחנן

עמוד ד

ביאור אם יתן איש את כל הון ביתו עפ"י הבת
קול ועפ"י בני דורו שקראו הכתוב על ר' יוחנן

עמוד ה

למה היה לגזלנים לפחד מגבורתו של ריש
לקיש

מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה ביאור בצחות

למה נשתנו פירושי רש"י על הכתוב אפס כי
לא יהיה בדך אביון

עמוד ו

כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם לתמיד או לזמן
מוגבל והרמז בגימטריא

הכתוב בתחילתו, **"ברכה וקללה"**, וחזר ואמר את הברכה וגו',

הכתוב בא לומר דממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה

כתיב (דברים י"ד כ"ב), "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה",

איתא בגמרא (תענית ט' ע"א) דבמעשר שרי לנסויי להקב"ה, וילפינן מדכתיב (מלאכי ג' י'), "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, ויהי טרף בביתי, **ובחנוני נא בזאת** אמר ה' צבקות, אם לא אפתח לכם את **ארוכות השמים**, והריקתי לכם ברכה עד בלי די", מאי עד בלי די, אמר רמי בר חמא אמר רב, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, ע"כ,

כתב המהרש"א, (תענית ט' ע"א ד"ה ובחנוני נא בזאת) דהדרשא דשרי לנסויי, ילפינן מהפסוק (דברים י"ד כ"ב), "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" **דייקא, משום, דבנתינת מעשר יבא אדם לנסיון טפי**, דהיאך אפשר, שמתוך שאדם מחסר ממונו ליתן מעשר, יבא להוסיף לו ממון,

וע"ז אמרו חז"ל, אל תתמה על כך, "ובחנוני נא בזאת", בדבר גדול כזה, אם לא אפתח לכם **ארוכות השמים**, שמהם, **באה הקללה לעולם**, במבול, כמ"ש (בראשית ז' י"א) **וארוכות השמים נפתחו**, ומתוכן, כלומר, **מאותם הארוכות**, ע"י מעשר שתתנו והריקותי לכם **ברכה** עד בלי די, כדכתיב, (מלאכי ג' י') "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי אם לא אפתח לכם את **ארוכות השמים** והריקותי לכם **ברכה** עד בלי די",

וכמו במעשר שמחסר ממונו, ומתוך כך, מוסיף בממונו, ולפיכך דרש מפסוק זה, לומר לך, דממקום הקללה משם הברכה, **עכ"ד המהרש"א**,

לפי זה מבואר כפתור ופרח, מה שהקדים הכתוב לומר, "ראה אנכי נתן לפניכם היום **ברכה וקללה**", וכרכם יחד, **לומר לך** שהברכה והקללה אפשר להם לבוא מאותו מקום,

את הברכה מכוון למדה טובה מרובה

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום **ברכה וקללה**, את הברכה, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו, וגו',

יש לדייק, למה בברכה אמר **"את הברכה"**, ובקללה אמר, **"והקללה"**, ולא אמר **ואת הקללה**, או שהיה ל"ל גם בברכה, הברכה אשר תשמעו, ולא **ואת** הברכה,

כאן רמזה תורה דמידה טובה מרובה ממידת פורענות

איתא בגמרא, (חגיגה י"ב ע"א, קידושין נ"ז ע"א, בבא קמא מ"א ע"ב), כל אתין שבתורה באין לרבות, ע"כ,

איתא בגמרא (סוטה י"א ע"א, סנהדרין ק ע"א), מידה טובה מרובה על מדת פורענות, ע"כ,

לפי"ז יש לפרש, דלפיכך הוסיף הכתוב בברכה המילה **את**, לומר לך, **ד"את"**, בא **לרבות**. דמידה טובה **מרובה** על מדת פורענות, וזהו, רק בברכה,

ובקללה לא כתב ואת הקללה שאין רבוי.

* * * * *

ממקום הקללה משם יצו ה' את הברכה

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום **ברכה וקללה**, את הברכה, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו, וגו',

דיוק וביאור במה שאמר הכתוב ברכה וקללה הנראה לכאורה ככפל לשון

יש לדייק, במה שנראה לכאורה ככפל לשון שאמר הכתוב "אנכי נתן לפניכם היום **"ברכה וקללה"**, הי"ל לפרט מיד, "ראה אנכי נתן לפניכם היום **"את הברכה**, אשר תשמעו וגו', והקללה אם לא תשמעו", ולמה הוסיף

סליק לבית וועדא והוה ר"ש בן לקיש שאיל ליה והוא לא מגיב שאיל ליה והוא לא מגיב, א"ל מהו הכין א"ל **כל האיברים תלויין בלב והלב תלוי בכיס**, א"ל ומהו כן, א"ל איקפחת בעלי קנייה, א"ל חמי לי זויתה, נפיק מחוי ליה, **חמיתון מן רחוק ושרי מצלצל**, אמרין אין ר"י הוא יסב פלגא אמר לון חייכון כולה אנא נסיב ונסיב כולה

מבואר בפני משה, איקפח בעלי קנייה. כך שמם של הלסטים שקפחו וגזלו את של ר' יוחנן ונכנס ר' יוחנן לבית המדרש והיה ר"ל שואל לו דבר הלכה ולא השיב וחזר ושאלו ולא השיב וא"ל מהו זה שאתה שרוי בצער כל כך והשיב לו כל האברין תלויין בלב והלב בכיס

וא"ל ומהו כן וסיפר לו ואמר נגזלתי מאלו בעלי קנייה ולקחו כל ממוני, חמו לי זויתה, הראני הדרך אשר הלכו מכאן והראה לו, ורדף ר"ל אחריהם וכשראה אותם מרחוק התחיל לצעוק עליהם אם לא תחזירו אנקום נקמתי מכם והשיבו אם של רבי יוחנן הוא אשר לקחנו, אם כן יקח החצי אשר נשיב לו, ואמר להן ר"ל לא, אלא בחייכון צריכים אתם להחזיר את הכל והחזירו הכל ולקח מהם, עכ"ל הפני משה,

עוד ביארו בו, ושרי מצלצל (התחיל לצלצל) יתכן לפרש, שכן היה נהוג, שהצלצל מרחוק שימש לחבורת הגזלנים סימן שמוכנים לצאת בקרב אתם אם לא יכנסו למו"מ ע"ד הנדון בדרכי שלום, **וכאשר ראו שהמצלצל הוא רשב"ל פחדו מגבורתו** ונכנסו תיכף למו"מ על דרך פשרה. אולם רשב"ל סירב ובדרישה תקיפה אמר בחייכון כולה אני נסב והם מלאו אחריו בפחדם מגבורתו,

עניותו של ר' יוחנן

וביארו הבוארים, דמפני כן ר' יוחנן נעשה שבור כ"כ עד שלא היה בכוחו להגיב על השאלות של רשב"ל אף כי ידוע כי החכמים גדולים רוכשים להם הכח הגדול שיהיה דאגתם בלבם וצהלתם בפניהם וכ"ש רבי יוחנן, **ברם מבואר** בשהש"ר פ"ח אות ז דרבי יוחנן השאיר לו אביו ירושה גדולה שדות וכרמים והוא באהבתו לתורה מכר הכל לשם פרנסתו עד שנעשה עני,

כמו שביאר המהרש"א דהריקותי לכם **"ברכה"** בא מארובות השמים, שמשם באה **"הקללה"**, וכן במעשר שבמקום שמחסר ממונו משם יתרבה ממונו.

* * * * *

בברכה אמר הכתוב אם לא אפתח ובקללה אמרה כתוב הלשון נפתחו

כתיב (בראשית ז' י"א) "ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו",

כתיב (מלאכי ג' י'), "אם לא אפתח לכם, את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די",

יש לבאר שינוי הלשון בפסוקים שבמק"א אומר נפתחו ובמק"א אומר אפתח לכם

מבואר, דבמבול כתיב, "וארובות השמים נפתחו" שנפתחו כביכול ע"י עצמן, **ובברכה**, הנביא אומר, אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם, כלומר, שאפתח בעצמי,

יש לבאר, ע"ד הא דאיתא (ילקוט שמעוני יחזקאל - פרק ט - רמז שמט), א"ר אלעזר, לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה, כדרך שהוא מיחד על הטובה, ע"כ,

לפי זה מבואר, שבקללה נאמר נפתחו, ע"י עצמן, אך בברכה, שהקב"ה מיחד שמו על הטובה, אמר ה' צבקות, אם לא אפתח לכם, אני ה' בכבודי ובעצמי אפתח לכם.

* * * * *

מעשה בריש לקיש שרדף אחרי הגזלנים

כתיב (דברים ט"ו ד) "אפס כי לא יהיה בך אביון וגו'",

איתא בגמרא (ירושלמי מסכת תרומות פרק ח הלכה ד' דף מ"ז ע"א) (הביאור להלן) ר' יוחנן אמר איקפח בעלי קנייה,

(דרשה לתחילת הפסוק, מים רבים זו התורה, ודרשה כמי שניתנה בסיני)

מאי בוז יבוזו לו, (פירוש, בודאי אם יתן איש כל הון ביתו בעבור החזקת תורה יש לשבחו ולהללו, א"כ מה פירוש הכתוב בוז יבוזו לו),

אמר עולא, לא כשמעון אחי עזריה, ולא כר' יוחנן דבי נשיאה, **כתב רש"י** שמעון אחי עזריה - תנא הוא במשנה קמיתא דזבחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק בזכות למודו של שמעון לכך הוא נקרא על שם עזריה אחיו, וכן ר' יוחנן למד ע"י הנשיא שהי' מפרנסו. ע"כ, (והם עשו הסכם ביניהם לקבל את שכר לימוד התורה לפני הלימוד ואותם בודאי יש לשבח),

אלא כהלל ושבנא, דכי אתא רב דימי אמר, הלל ושבנא אחי הו, הלל עסק בתורה, כתב רש"י, הלל עסק בתורה - מתוך עוני רב כדמפרש במסת יומא (דף לה:).

שבנא עבד עיסקא, לסוף א"ל, תא נערוב וליפלוג, יצתה בת קול ואמרה, אם יתן איש את כל הון ביתו **בוז יבוזו לו**, (שאינן להתחלק בשכר אחרי הלימוד)

ביאור אם יתן איש את כל הון ביתו **עפ"י הבת קול ועפ"י בני דורו שקראו** **הכתוב על ר' יוחנן**

מבואר, בדברי המדרש, שבני דור של ר' יוחנן קראו עליו, אם יתן איש את כל הון ביתו זהו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה ומכר את כל רכשו, ובוז יבוזו לו, הוא מביזת מלחמת גוג כדאיתא בתרגום על הפסוק,

ובדרשת חז"ל בגמרא צריך לפרש, יצתה בת קול ואמרה, אם יתן איש את כל הון ביתו, הכונה לבית הנשיא שהחזיקו את ר' יוחנן,

ובוז יבוזו לו, הכונה למי שבא לחלוק לאחר הלימוד,

וכן מבואר בסוטה כ"א דר' יוחנן עני היה והנשיא ר"י נשיאה השני היה מפרנסו בזכות זה שנתן לו מחלקו בזכות תורתו בעוה"ב, ולפי שהיה עני מדולדל כל כך אם נקפח ע"י הלסטים לא נשאר לו ממש כלום שמכר כל הירושה העשירה שלו, ודבר זה פעל אף על ר"י שלא היה יכול להשיב בדברי תורה, ומפני כן דרש רשב"ל בכל תוקף שיחזירו לו כל מה ששדדו ממנו שהיה מעט מזער וידע רשב"ל דמן ההכרח הוא שיחזירו לו הכל כדי שתיישב דעתו עליו.

והכי איתא במדרש (שיר השירים רבה פרשה ח ד'), **ר' יוחנן הוה מטייל וסליק מטבריה לציפורין**, והוה רבי חייא בר אבא סמך ליה,

מטון חד בית חקלא א"ר יוחנן הדין בית חקלא הות ידידי וזבינתיה בגין מלעי באוריתא,

מטון חד בית כרם וא"ר יוחנן הדין בית כרם ידידי הוה וזבינתיה בגין מלעי באוריתא,

מטון חד בית זיתא ואמר כמו כן, שרי (התחיל) ר' חייא בר אבא בכי, א"ל מה את בכי, א"ל בכי אנא דלא שבקת לסיבותיך כלום, א"ל חייא בני ונקלה זו בעיניך מה שעשיתי שמכרתי דבר שניתן לששה ימים שנא' (שמות כ') כי ששת ימים עשה ה', אבל התורה ניתנה לארבעים יום שנא' (שמות ל"ד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום, וכתוב (דברים ט') ואשב בהר ארבעים יום,

כד דמך רבי יוחנן היה דורו קורא עליו **אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב ר' יוחנן את התורה, בוז יבוזו לו, בתרגום** (שיר השירים ח' ז') ואלולי יהיב גבר כל ממון ביתיה למקני חוכמתא בגלותא אנא מהדר ליה כפיל לעלמא דאתי וכל ביזתא די בזון מן משיריתיה דגוג יהי די ליה,

כתיב (שיר השירים פרק ח פסוק ז) "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו",

איתא בגמרא (סוטה כ"א ע"א) א"ר יוסף, דרשיה רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני,

* * * * *

למה נשתנו פירושי רש"י על הכתוב אפס כי לא יהיה בך אביון

כתיב (דברים פרק ט"ו ד') **"אפס כי לא יהיה בך אביון"** וגו',

איתא בגמרא (ב"מ ל" ע"א) אמר רב יהודה אמר רב, כתיב (דברים ט"ו ד'), **"אפס כי לא יהיה בך אביון"** שלך קודם לשל כל אדם, ע"כ,

פירש רש"י, כי לא יהיה בך אביון - לא תביא עצמך לידי עניות.

איתא בגמרא (ב"מ ל"ג ע"א) אבדתו ואבדת אביו - אבדתו קודמת, מנא הני מילי, - אמר רב יהודה אמר רב, **אמר קרא "אפס כי לא יהיה בך אביון"** - שלך קודם לשל כל אדם. ואמר רב יהודה אמר רב: **כל המקיים בעצמו כך - סוף בא לידי כך**. ע"כ,

פירש רש"י, כי לא יהיה בך אביון - הזהר מן עניות

יש להבין, למה שינה רש"י פירושו לכתוב **"כי לא יהיה בך אביון"**, במקום אחד פירש, לא תביא עצמך לידי עניות. ובמקום אחר פירש, הזהר מן עניות,

ביאור המהרש"א בהמקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך

כתב המהרש"א (ב"מ ל"ג ע"א) כל המקיים בעצמו כך) רצה לומר שמי שאומר דלכך מחזיר אבידתו ולא אבידת אביו, **לקיים** מקרא זה **אפס כי לא יהיה וגו'** שלא יעני, הנה הוא פותח פיו לשטן וסופו לבא לידי כך וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדברי המהרש"א שאין לומר כן משום פותח פיו לשטן,

ביאור המהר"ל בהמקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך

כתב המהר"ל (חידושי אגדות בבא מציעא דף לג עמוד א), **כל המקיים בעצמו כך בא לידי כך**. פ"י כאשר הוא מתירא מן עניות הרי יתן לעניות מקום לפעול בו ובא אליו הדבר, וכמו שאמר איוב (איוב ג' כ"ה) **"כי פחד פחדתי**

למה היה לגזלנים לפחד מגבורתו של ריש לקיש

איתא בגמרא (בבא מציעא דף פד עמוד א) יומא חד הוה קא סחי רבי יוחנן בירדנא, חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה, אמר ליה, חילך לאורייתא, אמר ליה, שופרך לנשי, אמר ליה, אי הדרת בך, יהיבנא לך אחותי, דשפירא מינא. קביל עליה. בעי למיהדר לאתויי מאניה, ולא מצי הדר. אקרייה ואתנייה, ושווייה גברא רבא.

כתב רש"י ולא מצי, לקפוץ כבראשונה, דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו,

יש להקשות, מאחר דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו, א"כ מה היה לגזלנים לחשוש מגבורתו של ריש לקיש שאיננה כבר,

יש לתרץ, שריש לקיש סמך שהגזלנים אינם יודעים מאמרם ז"ל (סנהדרין כ"ו ע"ב) למה נקרא שמה של תורה תושיה - מפני שהיא מתשת כחו של אדם.

או יש לומר, ע"י שהיה כל כך עז רצונו לסייע לר' יוחנן, היה בטוח שה' יצליח דרכו,

מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה ביאור בצחות

איתא בגמרא (יומא ט" ע"ב) מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי, **פירוש**, שהיו מלוים לו כסף ללא עדים, ולא חששו שמא יכפור הלוה,

יש להבין, דלא מצינו באף אחד ממין השבח הזה, שמי שמדבר אתו, מלוים לו בלי עדים,

יש לומר בצחות, ע"ד המעשה (המובא לעיל מהירושלמי) שהיה לריש לקיש, שהציל ממונו של ר' יוחנן, לפיכך, ידעו לומר כי מי ששח עם ריש לקיש ומכירו, לא יעז לכפור בממון שלקח מאחרים,

כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם לתמיד או לזמן מוגבל והרמז בגימטריא

כתיב (דברים ט"ו י') "נתון תתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו, **כי בגלל הדבר הזה**, יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך",

איתא בגמרא (שבת קנ"א ע"ב), תניא רבי אלעזר הקפר אומר, לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו, (שלא יבא לידי עניות, רש"י), שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בן בנו בא, שנאמר, (דברים ט"ו י') "**כי בגלל הדבר הזה**", תנא דבי רבי ישמעאל **גלגל הוא שחוזר בעולם**, ע"כ,

יש להקשות מהא **דאיתא בגמרא** (מגילה י"ג ע"ב, זבחים ק"ב ע"א), אמר רבי אלעזר, כשהקדוש ברוך הוא פוסק גדולה לאדם, פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, שנאמר (איוב ל"ז ז') "לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו",

ואם **הגיס דעתו** הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר (איוב ל"ז ח') "ואם אסורים בזקים ילכדון בחבלי עוני", (על ידי שמגביהין עצמן באין לידי עניות, רש"י), ע"כ,

וקשה, מכיון שפוסק עד **סוף כל הדורות**, איך אמר שאם הוא **לא בא, בא בנו**, ואם בנו לא בא, בן בנו בא,

**ביאור ואם הגיס דעתו הקדוש ברוך הוא משפילו
ע"ד האריז"ל והמהרש"א**

איתא בגמרא (סוטה ה' ע"א), ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית, ע"כ,

פירוש האר"י ז"ל

בענף יוסף בעין יעקב (סוטה ה'), **כתב ורבינו האר"י ז"ל פירש**, כי שמינית שבשמינית הוא חלק ס"ד (64) שבגאווה, שאז לא יגיע לו עדיין חלק אחד מ-ס"ג חלקים שבגאווה, (שהוא גדול מאחד חלקי 64), שעל שם זה **גס רוח**, לרמוז שעד חלק אחד מ-ס"ג אין בו משום יוהרא, ומשבא לכלל גס הוא אסור, **עכ"ד האר"י**,

פירוש המהרש"א

ויאתיני ואשר יגורתי יבא לי, כי כאשר הוא ירא מן דבר אחד והוא בעצמו מקטין עצמו לפני אותו דבר שהוא ירא ממנו, ובזה פועל בו אותו דבר. ובפרט העניות שהוא ההעדר, וכאשר נותן עצמו אל ההעדר מקבל ההעדר, שהוא רודף אחריו תמיד, וכאשר ירא מזה דעתו הוא שהוא מוכן לזה, לזה בא לדבר זה ודבר זה ברור,

לעבור את הנהר בלוח עץ

וגם דבר זה שהוא הנפילה, אמרו הראשונים **שהיראה מן הנפילה מביא לידי זה**, כי אם יקח אדם לוח אחד של עץ ומניחו על הנהר לעבור על הנהר מן הקצה אל הקצה קרוב הוא אל הנפילה כאשר עובר עליו, ואם הוא מונח על הארץ לא היה נשמט רגליו ממנו. **וזה בשביל כי המחשבה שמחשיב על הנפילה פועל באדם**, כי השכל הוא הפועל הגמור, ומכ"ש דבר זה כאשר הוא מתירא שלא יעני, שהמחשבה והשכל הוא פועל באדם ומקבל עניות והבן זה. עכ"ל המהר"ל,

מבואר בדברי המהר"ל, כי האדם מביא על עצמו את העניות והנפילה, ע"י מחשבתו ופחדיו,

ביאור בשינוי הפירוש ברש"י

לפי"ז יש לבאר כפ"פ את דברי רש"י ששינה פרושו, בכתוב "**כי לא יהיה בך אביון**", משום שרש"י רצה לקיים את שני הביאורים שבכתוב, גם את **ביאור המהרש"א** שפירש, **הזהר מן העניות**, כלומר הזהר **שלא תפתח פה לשטן**, ובמקום אחר פירש, **לא תביא עצמך לידי עניות**, והוא פירוש **המהר"ל**, **שהאדם הוא זה שמביא על עצמו את העניות** כמבואר, ובכך קיים רש"י את שני הפירושים.

תחשוב טוב יהיה טוב

צריך לומר, אם מחשבה רעה מביאה את הרעה על האדם, במדה טובה שמרובה ממדה רעה, בוודאי מחשבה טובה תביא לו את הטוב, ועל זה אמרו צדיקי קמאי "**תחשוב טוב יהיה טוב**"

* * * * *

הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר חלק ה' אלקיך אתם לכל העמים תחת כל השמים"

כתיב (דברים ד' כ') "ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה"

מזלו של אדם הוא כפי שנקבע בשעה שנולד

איתא בגמרא (שבת קנ"ו ע"א) **מזל שעה גורם, פירוש**, המזל של האדם לכל ימי חייו, הוא המזל של אותה שעה שבו נולד האדם,

כתבו התוספות (שבת קנ"ו ע"א) **ד"ה אין מזל לישראל**, והא **איתא בגמרא** (מו"ק כ"ח ע"א)

בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, (א"כ יש מזל לישראל) מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה,

אבל פעמים שאין המזל משתנה, כדאמר (ביבמות נ" ע"א), **זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו** (דאין מזל לישראל), **עכ"ל התוספות שבת קנ"ו**,

כתבו התוספות (מועד קטן כח ע"א ד"ה אלא במזלא תליא מילתא), והקשו בתוספות הא דאמרן בסוף שבת (דף קנו. ושם) אין מזל לישראל,

י"ל דלפעמים משתנה ע"י מזל, כי הנהו דהתם, ופעמים שאין משתנה כדאמרין בתענית (דף כה.) **גבי רבי אלעזר בן פדת דא"ל** ניחא לך דאחריב עלמא דאולי אבריי בעידנא דמזוני. **עכ"ל התוספות מו"ק כ"ח**,

מבואר בדברי התוספות שבת ומו"ק דעל ידי זכות גדול לפעמים משתנה ע"י מזל, אבל פעמים שאין המזל משתנה,

לא שכיח שישתנה המזל

כתבו התוספות (יבמות נ" ע"א ד"ה מוסיפין לו), והא דאמר במועד קטן (כ"ח ע"א) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, **פשיטא דזכות גדול מועיל**, כדאמר בשבת (דף קנו) **אין מזל לישראל**, משום שזכות מועיל

כתב המהרש"א (סוטה ה' א' ד"ה ת"ח צריך) **ובדרך צחות שמעתי שמנה בשמינית שהוא חלק ס"ד**, שאז לא יגיע לו חלק אחד מג"ס שהוא גס הרוח וק"ל: **עכ"ל המהרש"א**,

מבואר, שאחד חלקי 64 הוא חלק קטן יותר האחד חלקי 63, ואם הוא מתגאה באחד חלקי 63 הוא כבר נקרא **גס**,

לפי"ז מבואר, כי באמת אמרו, כשהקדוש ברוך הוא פוסק גדולה לאדם, פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות, אבל זה בתנאי שלא **הגיס דעתו**, כלומר שלא נהיה **גס ברוחו**, אבל אם **הגיס דעתו** עליו נאמר, שאם הוא לא בא, בא בנו, ואם בנו לא בא, בן בנו בא,

רמז בכתוב לדרשת חז"ל בגימטריא

ודבר זה שהקב"ה משפילו למי שנהיה גס, נלמד מהכתוב **"כי בגלל הדבר הזה"**, המלה **"גלל"** הוא שורש המלה **בגלל** (ראה ספר השרשים לרד"ק), וזה המכוון בכתוב **כי בגלל הדבר הזה**, **גלל** בגימטריא 63 כלומר כאשר האדם **גס = 63** ברוחו, אז ישתנה הבטחתו, כמפורש.

יש להבין דברי המהרש"א שכתב ובדרך צחות שמעתי, ובודאי שמע דבר זה בשם **הארי ז"ל**, שנפטר 60 שנה לפני המהרש"א, (הארי נפטר בשנת של"ב והמהרש"א בשנת שצ"ב), ובדברי הארי כתוב **שהכי פרושו**, ולמה כתב המהרש"א כי הוא **בדרך צחות**,

* * * * *

בירור בענין אין מזל לישראל ובני חיי ומזוני במזלא תליא

כתיב (דברים ט"ו ד) **"אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך יברכך ה' בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה"**,

כתיב (דברים ט"ו ה) **רק אם שמע תשמע בקול ה' אלקיך לשמר לעשות את כל המצוה הזאת** אשר אנכי מצוך היום,

כתיב (דברים ד' י"ט) **"ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת הירח ואת**

ליה במזרח, והיינו דכתיב (ישעיהו מ"א) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, ע"כ,

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה מד פסקה י) **כתיב** (בראשית ט"ו ג'), "ויאמר אברם הן לי לא נתת זרע" אמר רב שמואל בר רב יצחק, המזל דוחקני ואומר לי, אברם אין את מוליד, א"ל הקב"ה, **הן כדבריך, אברם לא מוליד אברהם מוליד,**

מבואר, גם בדברי הגמרא, וגם בדברי המדרש, כי אברהם אבינו במזלו לא היה לו תולדה, ורק ע"י שנתחלף מקום המזל למקום אחר, או לדברי המדרש שנשתנה שמו, ע"י כך נתחלף המזל **ממקום למקום או משם לשם**, אבל במזלו שלו, לא חל שינוי, משום שהמזל אינו משתנה,

אין מזל לישראל ע"ד האבן עזרא והר"ן

כתב האבן עזרא, (שמות ל"ג כ"א) **ודע**, כי כל הצמחים, והחיים בארץ, והעוף והבהמה והחיה והרמש, וכל אדם, **קשורים בארבעים ושמונה צורות הגלגל**, וזהו אשר חלק ה' אלקיך אותם **לכל העמים**, ועליהם כתוב, (תהלים פרק קמח ה) **"כי הוא צוה ונבראו, ויעמידם לעד לעולם חוק נתן ולא יעבור"** רק נבראו ככה בעבור המקבלים.

המשרתים אינם יכולים לשנות דרכם

והנה לא יוכלו המשרתים לשנות דרכם, ושיעבור אחד מהם החק שנתן לו השם, גם כל צבא השמים והשפלים יקבלו מהם כפי

מתכונתם, על כן **לא ייטיבו ולא ירעו**. והנה המשתחוה למלאכת השמים לא יועילו לו, כי אם **מה שנגזר עליו כפי מערכת כוכבי מולדתו כן יקרנו**, חוץ אם ישמרהו כח העליון יותר **מכח הכוכבים**, שיהיה דבק בו, אז ינצל מהגזרות.

ובעבור זה אמר השם, אחרי (דברים ד' י"ט) אשר חלק ידוד אלקיך אתם **לכל העמים**,

"ואתכם לקח ידוד להיות לו לעם נחלה כיום הזה", כדכתיב (ירמ" נא, יט). **"ככה לא כאלה**

ומיהו לא שכיח שישתנה המזל, כדמוכח בתענית (דף כה.), גבי עובדא דר"א בן פדת, **עכ"ל התוספות יבמות נ' ע"א**

מעשה דרבי אלעזר בן פדת

איתא בגמרא (תענית כ"ה ע"א) רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא. (כתב רש"י, אמורא היה, והוא הנקרא מרא דארעא דארץ ישראל (במסכת נדה דף כ' ע"ב), בעל הוראות היה, והוא שימש רבי יוחנן אחרי מות ריש לקיש, והיה דחוק ועני), עבד מלתא (הקיו דם), ולא הוה ליה מידי למטעם,

שקל ברא דתומא ושדייה בפומיה (לקח שן שום ואכל), חלש לביה ונים (התעלף ונרדם). אזול רבנן לשיולי ביה (באו חכמים לבקרו), חזיוהו דקא בכי וחייך, ונפק צוציתא דנורא מאפותיה (יצא ניצוץ ממצחו),

כי אתער אמרו ליה, מאי טעמא קבכית וחייכת, אמר להו, דהוה יתיב עמי הקדוש ברוך הוא, ואמרי ליה, עד מתי אצטער בהאי עלמא, ואמר לי, אלעזר בני, **ניחא לך דאפכיה לעלמא מרישא**, אפשר דמתילדת בשעתא דמזוני. אמרי לקמיה, כולי האי, ואפשר, (כתב רש"י בתמיה, כולי האי עבדת, ואכתי הך ספיקא דלמא לא מיתרמינא בשעתא דמזוני), אמרי ליה, דחיי טפי או דחיינא, אמר לי, דחייית. אמרי לקמיה, אם כן, לא בעינא.

מבואר, שאין הקב"ה משנה המזל, גם למרא דארעא דישראל,

באברהם אבינו לא השתנה מזלו אלא היתהפך מזלו ממערב למזרח ומאברם לאברהם

איתא בגמרא (שבת דף קנ"ו ע"א) אמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל, שנאמר (בראשית ט"ו ה) "ויוצא אותו החוצה" אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא "רבונו של עולם בן ביתי יורש אותי, אמר לו לאו, כי אם אשר יצא ממעיך, אמר לפניו רבונו של עולם נסתכלתי באיצטגנינות שלי (חכמת המזלות) ואיני ראוי להוליד בן, אמר ליה, צא מאיצטגנינות שלך, **שאין מזל לישראל**, מאי דעתך דקאי צדק במערב מהדרנא ומוקמינא

והקשו בכתובים, "שומע תפלה" הוא לשון יחיד, "כל בשר יבואו" הוא לשון רבים, "טרם יקראו" הוא לשון רבים, "ואני אענה" הוא לשון יחיד שהילל"ל ואני אענם, ועוד, אם טרם יקראו כבר נענים, מהו עוד הם מדברים, משמע שבשעה שמדברים נענים ולא לפני,

והכי איתא בספר חסידים, (אות תתשנ"ז ואות תתשנ"ח) שומע תפלה וגו', שומע תפלות אינו אומר אלא שומע תפלה זו תפלה של מלאך מזלו של אדם שהוא מתפלל על האדם שישמע הקדוש ברוך הוא תפלתו של אדם, וזהו עדין כל בשר יבואו, בשעה שמתפללים על עצמם,

וזהו, וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל (שמות ו' ה') וגם, לרבות מלאכי מזלם,

וכל מאמצי כח (איוב ל"ו י"ט) אם יש עליו מלאך מליץ, שמלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם זהו והיה טרם יקראו ואני אענה (ישעי' ס"ה כ"ד), כלומר אני אענה למלאך מזלו, טרם יקראו, ואח"כ כשמתפלל האדם על עצמו שומעין לו בעבור המזל שהתפלל עליו וזהו עוד הם מדברים ואני אשמע, ע"כ בספר חסידים,

והכי איתא בגמרא (שבת נ"ג ע"ב בבא קמא ב' ע"ב) אדם דאית ליה מזלא פירש רש"י (שבת נ"ג ע"ב), מזליה - מלאך שלו, ומליץ עליו.

ואיתא בגמרא (מגילה ג' ע"א) אף על גב דאינהו לא חזו - מזליהו חזו. פירש רש"י, מזליהו - שר של כל אדם למעלה

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ד ע"ב) כתיב "היערך שועך לא בצר וכל מאמצי כח", רבי יוחנן אמר, לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין את כחו, ואל יהו לו צרים מלמעלה,

פירש רש"י, שיסייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים, ושלא יהו לו מסטינים מלמעלה, והכי משמע: היעריך שועך - אם באתה לערוך שועך כזאת תערכהו - לא בצר - שלא יהו לך צרים ושהכל יהו במאמצי כחך,

מבואר, כי לכל אדם יש שתי מזלות, האחד, המזל שבו הוא נולד, ומזל זה מלווהו כל ימי חייו, ולא שכיח שישתנה, והשני, הוא, שר

חלק יעקב, כי יוצר הכל הוא" וזהו (שמות לג טז) "ונפלינו אני ועמך"

כיצד מברכין מזל טוב הרי המזל אינו משתנה

מפרשתנו למדנו כי נתן הקב"ה כח ביד
איש ישראל לברך את רעהו

כתיב (דברים י"א כ"ו) "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה" וגו',

אפשר לפרש, כי כאן אמרה תורה שיש כח באדם לברך רעהו, כי הברכה נתונה לפניכם,

כלומר, שיש בידי אדם כח לברך לרעהו, שהרי אנכי נתן לפניכם היום ברכה,

לפי מה שנתבאר שאין המזל משתנה, איך ניתן
לברך שהמזל יהיה טוב הרי כבר נקבע המזל

לפי מה שנתבאר לעיל, שאין המזל יכול להשתנות, וכל אחד ואחד מלווהו מזלו משעת לידתו עד יום מותו, וגם ע"י זכות גדול אין שכיח שישתנה המזל, כמו שכתבו התוספות יבמות נ' ע"א, א"כ מהי הברכה שמברך כל אדם לחבירו, בזמן שמחה "מזל טוב", ואדרבה כשמברכו שישתנה מזלו לטוב, למדו לשונם דבר שקר,

* * * * *

ביאור הענין כי לכל אדם שתי סוגי מזל יש

כתיב (תהלים ס"ה ג'), "שמע תפלה עדיך כל בשר יבאו",

כתיב (ישעיהו ס"ה כ"ד) "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע",

כתיב (איוב ל"ו י"ט) "היערך שועך לא בצר וכל מאמצי כח",

כתיב (איוב ל"ג כ"ג) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו"

השמחה, הריני משתתף בשמחתך, שמזלך יהיה טוב ולא יורע, ע"י צער ועגמני"פ.

ומלאך של כל אדם למעלה המליץ ומתפלל עליו,

* * * * *

בחורי ישראל שיתנו ריח טוב עליהם להיזהר מחזיר מיער

איתא בגמרא (ברכות מ"ג ע"ב), **אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב**, עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר, (הושע י"ד ז') "ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון". ע"כ,

כתב המהרש"א (ברכות מ"ג ע"ב ד"ה עתידים בחורי ישראל), שיזכו למעלת הרוחניות בחכמה כמו שכתוב במשיח (ישעיהו י"א ג'), **והריחו ביראת ה'.**

מימרא נוספת של רב זוטרא הוסמכה לעתידים בחורי ישראל

ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, מאי **דכתיב** (קהלת ג' י"א), "את הכל עשה יפה בעתו", מלמד שכל אחד ואחד ייפה לו הקדוש ברוך הוא אומנתו בפניו,

אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי, **תלה ליה קורא לדבר אחר - ואיהו דידיה עביד.**

כתב רש"י, **רך הגדל בדקל**, (גזע הדקל שונה משאר עצי השדה, שגזעו הוא ליפוף של עשב רך מאוד) **תתלה אותו לחזיר והוא יגלגלנו לאשפה**, שזו היא אומנתו, עכ"ל רש"י,

אדם עץ השדה גם המשובח שבעצי השדה נגרר ע"י השטן לאשפות

כתב המהרש"א, (ב"ק צ"ב ע"ב ד"ה מטייל ואזיל דיקלא), **כתיב** (דברים כ י"ט) כי האדם עץ השדה, **ועץ הדקל הוא המשובח שבעצים, כדאיתא** בכתובות ע"ט, ובתוס' שם, ד"ה אילני,

והנה האיש, אף אם לפי גזעו ושרשו הוא טוב, כמו **תולדתו של עשו** שנולד מיצחק ורבקה, **ועשו שמצד גזעו לא נודע לו טומאה,**

לפי זה יש לומר, מה שמברכין **מזל טוב**, אע"פ שהמזל לא משתנה, הכונה לומר מזל שהוא המלאך המליץ ומתפלל, שימליץ ויתפלל טוב על בעלי השמחה,

ביאור נוסף בברכת מזל טוב

איתא בגמרא (כריתות ה' ע"ב) **אמר רב אמי האי מאן דבעי לידע אי משכא שתא אי לא** (אם יחיה עד סוף השנה) **מייתי שרגא**, בהלין עשרה יומין דבין ריש שתא ליומא דכיפורי, וניתלי בביתא דלא נשיב זיקא, אי משיך נהוריה (והנר אינו נכבה) נידע דמסיק שתיה,

ומאן דבעי נעביד עיסקי ובעי דנידע אי מצלח עיסקי אי לא, נירבי תרנגולא, (יגדל תרנגולת) אי שמין ושפר, נידע דמצלח,

האי מאן דבעי ניפוק באורחא, ובעי דנידע אי הדר לביתיה, נייעול ניקום (יכנס ויעמוד) בביתא דבהתא (חשוך במקצת) אם חזי, בבואה לבבואה דבבואה (יראה את צל צילו) נידע דאתי לביתיה,

ולאו מילתא היא, דילמא חלשא דעתיה ומתרע מזליה,

כתב רש"י, דלא ליעביד איניש הכי, דלמא הוי סימנא בישא, **ומצער נפשיה ומיתרע מזליה**, ע"כ,

מבואר, דע"י חלישות הדעת של אדם וצער בנפשו, יכול מזלו להרע, כאומרז"ל **דילמא חלשא דעתיה ומתרע מזליה**,

מבואר, מה שמברכין ברכת "מזל טוב", אין הכוונה שישתנה המזל מרע לטוב, שהוא דבר שאי אפשר, אלא הכוונה שהמזל לא יורע ע"י חלישות הדעת של האדם, וע"י שמברכים אותו ומראים לו שמשותפים בשמחתו ע"י כך לא תחלש דעתו, דצא וחשוב באדם המזמין לשמחה, ולו יצוייר שאף אחד לא ישתתף, בודאי תחלש דעתו מאוד, וע"י שמשותפים בשמחתו, הדבר משמחו שלא תחלש דעתו ולא יתרע מזלו, וכאומר לבעל

והכי פירוש, תשלח קצירה (אלו פירות הגפן) עד ים ואל נהר **יונקותיה**, (אלו בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר, ילכו יונקותיו, למה פרצת גדריה, **וארוה** (ילקטוה) כל עברי דרך, יכרסמנה **חזיר מיער** (מבואר לעיל) **וזיז** (רמש השדה) שדי **ירענה** (רועה עליה ואוכלן), אלקים צבאות שוב נא, הבט משמים וראה **ופקד** (ענין השגחה) גפן זאת,

המתחבר לרע הופך לרע

איתא בגמרא (ב"ק צ"ב ע"ב), א"ל רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי, מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי (דקל רע דרכו ליגדל בצד אילן סרק, רש"י)

**אמר ליה, דבר זה,
כתוב בתורה,
שנוי בנביאים,
משולש בכתובים,
תנן במתניתין,
ותנינא בברייתא,**

כתוב בתורה

דכתיב (בראשית כ"ט ח') "וילך עשו אל ישמעאל",

שנוי בנביאים

דכתיב (שופטים י"א ג') "ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו",

משולש בכתובים

דכתיב (בספר בן סירא י"ג), "כל עוף למינו ישכון, ובני אדם לדומה לו",

תנן במתני'

דאיתא (כלים י"ב ב') כל המחובר לטמא טמא, כל המחובר לטהור טהור,

ותנינא בברייתא,

דאיתא (חולין ס"ה ע"א), רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו, ע"כ,

**כל אדם עושה כמעשה חבירו ולכן
כשתשאל על אדם שאל מי הוא רעהו**

רק מצד חבורו לישמעאל שהיה בן שפחה, וכן הוא הענין כל עוף וגוי ולא לחנם הלך זרזיר, **עכ"ד המהרש"א,**

בחורי ישראל שיתנו ריח טוב עליהם להיזהר מהחזיר מיער

מבואר, שהדקל המשובח שבעצי השדה, **יגרר ע"י החזיר לאשפה**, כדכתיב וילך אצל ישמעאל, ושנוי בנביאים וכו' וכו',

כתיב (תהלים פ' י"ד), "יכרסמנה חזיר מיער וזיז שדי ירענה",

כתב רש"י, חזיר מיער הוא עמלק, כמו דכתיב (בדניאל ז' ז') "אכלה ומדקה ושאר

ברגלה רפסה", ויש לו לחזיר מקצת סימני טהרה, אף **עמלק** יש לו זכות אבות, עכ"ל רש"י,

אזהרה לבחורי ישראל שיש להיזהר מעמלק

יש לבאר, דלפיכך **הסמיכו חז"ל המימרא, אמר רב פפא**, היינו דאמרי אינשי, **תלה ליה קורא לדבר אחר - ואיהו ידיה עביד. אל המימרא, עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב,**

שגם אם יזכו למעלה הורחנית בחכמה, יש להם להיזהר מאותו חזיר שהוא עמלק שהוא השטן שהוא היצה"ר, שלא ינסה לגרור אותם לאשפה, **עם סימני הטהרה שבו**, כפי שעושה לעץ הדקל המשובח שבעצי השדה,

וראוי ללמוד בק"ו ומה אם המשובח שבעצים כשמתחבר לטמא הוא לומד מדרכו כמה יש להתרחק מן הרע ומן הדומה לו, כדלקמן,

יש לכוון הכתובים לנאמר לעיל

כתיב (תהלים פרק פ' פסוקים י"ב-ט"ז) (יב) תשלח קצירה עד ים ואל נהר יונקותיה : (יג) למה פרצת גדריה וארוה כל עברי דרך : (יד) יכרסמנה חזיר מיער וזיז שדי ירענה : (טו) אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת :

יש לעיין אם ספר בן סירא הוא מן הכתובים

כתבו התוס', (ב"ק צ"ב ע"ב) בד"ה משולש בכתובים - כל עוף כנף למינהו ישכון, ובני אדם לדומה לו", אין זה מקרא בכל התורה, ושמה בספר בן סירא הוא, וכן "סלסלה ותרוממך ובין נדיבים תושיבך", ע"כ,

לפי"ז יש לעיין בכוונת הגמרא משולש בכתובים שהכוונה לספר בן סירא, ולא לאחד מכ"ד ספרי הקודש,

בעניין בן סירא, עיין בש"ס שוטנשטיין, ב"ק צ"ב ע"ב, ובמסכת בבא קמא ק' ע"ב, שמביא אריכות בענין.

* * * * *

הרמז בריבוי כל עורב שכל מין מוצא את מינו

כתיב (דברים י"ד י"ג), "והראה ואת האיה וחדיה למינה, ואת כל עורב למינו, ואת בת היענה ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו",

יש לתת טעם, למה רק בעורב אמרה תורה לשון ריבוי כל עורב, משא"כ בפסוק שלפניו ובפסוק שלאחריו, שכתוב למינה ולמינהו ללא שאמר כל,

יש לפרש הריבוי כל שבעורב

אפשר לומר, דלפיכך בעורב דייקא, נאמר כל, כי כאן רמזה תורה למה שלמדו מהעורב, שכל מין מוצא את מינו, והדומה הולך לדומה,

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"
רח' חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777
נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com

כתב הרמב"ם

(פרק ו' מהלכות דעות), דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו, ונוהג במנהג אנשי מדינתו. עכ"ל הרמב"ם,

כתב בספר חסידים

לרבי יהודה החסיד (אות ש"ן), כשתשאל על אדם שאל מי רעהו, כי כל אדם עושה כמעשה חבריו, על כן כשתהיה בתוך עם, תתרעע לטוב שבהם, ואל תתרעע לרע, פן תרע כמוהו, עכ"ל ספר חסידים,

כתב החיד"א

(בפירוש אזולאי על ספר חסידים אות ש"ן), במ"ש "כשתשאל על אדם שאל מי רעהו", כתב, כיוצא בדבר אמרו רבותינו ז"ל (ב"ק צ"ב ע"ב) "לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו", וכה אמר המליץ, "כל עורב למינו ערב, וטמא, טמא יקרא",

כתב בספר מבחר הפנינים

(לרבינו ידעיה הפניני פרק מ"ב אות כ"ח), כתב, ואמר החכם, כשתשאל על אדם תשאל מי רעהו, כי כל אדם יעשה מעשה רעהו,

* * * * *

בירור במה ששינה רש"י פירושו לכתוב חזיר מיער

כתב רש"י (תהלים פ' י"ד) וחזיר מיער הוא עמלק כמו דכתיב (בדניאל ז') אכלה ומדקה ושארא ברגלה רפסה ויש לו (לחזיר) מקצת סימני טהרה אף עמלק יש לו זכות אבות,

איתא בגמרא (פסחים קי"ח ב'), כתיב (תהלים פ' י"ד), "יכרסמנה חזיר מיער וזיז שדי ירענה".

כתב רש"י (פסחים קי"ח ב'), חזיר מיער - זה אדום, שכתוב בה (דניאל ז') "אכלה ומדקה ושארא ברגלה רפסה" וזה דרכו של חזיר.

אפשר לומר, מה שפירש רש"י בחזיר פעם עמלק, ופעם אדום, לומר שכשבא להשמיד בגשמיות את עם ישראל הוא קרוי אדום, וכשבא להשמידם ברוחניות הוא קרוי עמלק. ועוד בא עם זכות אבות שבו כמו שפירש"י

* * * * *